

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

**ПСИХОЛОГІЧНИЙ
І ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ ВЧЕНИХ**

**Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2020**

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту педагогіки і психології
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 8 від 22 травня 2020 року)*

За загальною редакцією – професора Т. О. ОЛЕФІРЕНКА

Редакційна колегія:

- В. І. Бондар* – академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
С. Д. Максименко – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор;
О. В. Бернацька – кандидат педагогічних наук, доцент;
І. М. Євченко – кандидат психологічних наук, доцент;
І. О. Лапченко – кандидат психологічних наук, доцент;
І. О. Луценко – доктор педагогічних наук, професор;
Л. Л. Макаренко – доктор педагогічних наук, професор;
М. М. Марусинець – доктор педагогічних (кандидат психологічних) наук, професор;
О. В. Матвієнко – доктор педагогічних наук, професор;
О. Я. Митник – доктор педагогічних наук, професор;
І. М. Овдієнко – кандидат психологічних наук, доцент
Т. О. Олефіренко – кандидат педагогічних наук, професор;
Ю. О. Приходько – доктор психологічних наук, професор;
Л. В. Савенкова – кандидат педагогічних наук, доцент;
М. С. Севастюк – кандидат педагогічних наук, доцент;
Г. В. Семеренко – кандидат філологічних наук, професор;
С. В. Страшко – кандидат біологічних наук, професор;
О. Л. Шевнюк – доктор педагогічних наук, професор;
І. М. Шапошнікова – кандидат педагогічних наук, професор;
Г. Г. Цветкова – доктор педагогічних наук, професор.

**А 43 ПСИХОЛОГІЧНИЙ І ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС: НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ВЧЕНИХ :** збірник матеріалів конференції / за заг. ред. проф.
Т. О. Олефіренка. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020.
– 344 с.

До збірника ввійшли матеріали учасників Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції “*Актуальні проблеми психології розвитку особистості*”, у яких науковці розглядають актуальні питання теорії, методології й практики психології розвитку особистості в умовах соціальних та інформаційних змін.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі психології, педагогіки та дотичних до них наук.

УДК 159.923: 316.612:37.015.311(06)

- © Автори статей, 2020
© Редакційна колегія, 2020
© Вид-во Національний педагогічний
університет імені М. П. Драгоманова, 2020

4. Климчук В. О. Математичні методи у психології. Київ : Освіта України, 2009. 288 с.
5. Głaz S. The Importance of Terminal Values and Religious Experience of God's Presence and God's Absence in the Lives of University Students with Various Levels of Empathy. *Journal of Religion and Health*. 2015. Vol. 54. Issue 3. P. 1052–1067.

УДК 378.011.3-051:373.3

Тесленко Т. В.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

На сучасному етапі розвитку освітнього простору особливого значення набуває проблема підготовки вчителів початкової школи у закладах педагогічної освіти, оскільки їх особистість є визначальною для навчання та виховання юних громадян. Відповідно до положень “Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті” (2002), “Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року” (2013), законів України “Про загальну середню освіту” (2018), “Про вищу освіту” (2017) та Державного стандарту початкової загальної освіти (2018), “Нової української школи. Концептуальні засади реформування середньої школи” (2016) визначено завдання щодо підвищення професійного рівня підготовки майбутнього вчителя.

Особливої уваги потребує проблема підготовки майбутніх учителів початкової школи в аспекті реформування освіти дітей з особливими потребами, тобто втілення теоретично-методичних засад інклюзивної освіти в життя суспільства. Протягом останнього десятиліття вітчизняні науковці приділяли увагу інклюзивній освіті: В. Бондар, Т. Євтухова, І. Іванова, А. Колупаєва, В. Ляшенко, О. Савченко, О. Столяренко, А. Шевчук, які розкривають проблеми залучення дітей з особливими потребами до навчання та виховання в загальноосвітніх навчальних закладах, їх реабілітації та соціалізації в суспільстві.

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дитини на освіту та права навчатися за місцем проживання в умовах загальноосвітнього закладу. Для забезпечення рівних можливостей доступу до якісної освіти інклюзивні навчальні заклади повинні адаптувати програми і плани, форми і методи навчання та ресурси до індивідуальних потреб дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта визнає, що всі діти різні, а школи й освітня система повинні підлаштовуватися під індивідуальні потреби всіх учнів – із порушеннями розвитку і без них.

Отже, “інклюзія” освіти – це політика та процес, який дає змогу всім дітям брати участь у всіх державних програмах, тому особливим аспектом виступає проблема підготовки до здійснення професійної діяльності на засадах інклюзивної освіти не лише під час підготовки соціальних педагогів та психологів, а і вчителів початкової школи, які є невід’ємною ланкою системи освіти України.

В сучасному освітньому просторі України широко вживані терміни “інклюзивна освіта” та “інклюзивне середовище”. Слід сказати, що інклюзивна

освіта має на меті надання системи освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та право навчатися за місцем проживання, яка передбачає навчання в умовах загальноосвітнього закладу на рівних засадах з іншими дітьми, незалежно від психічного та фізичного стану здоров'я. Стратегія державної кадрової політики в Україні на 2012–2020 роки ураховує особливості та перспективи розвитку українського суспільства, світові тенденції та спрямована на утвердження системної й послідовної політики у цій сфері [4].

Інклюзивне середовище передбачає створення умов для пристосування суспільства до сприйняття людей з особливими потребами. Ці тотожні поняття мають на меті різний результат, що має відобразитись під час визначення завдань підготовки сучасного вчителя.

Згідно з думкою В. Бобрицької, у підготовці педагогів, які забезпечують навчально-виховний процес осіб з особливими освітніми потребами, має бути враховано складність завдань, що постають перед ними у професійній діяльності: забезпечити кожній дитині доступність навчання, альтернативність форм та закладів освіти, здобуття в подальшому бажаного освітнього рівня, і, водночас, надати необхідний корекційно-реабілітаційний та психолого-педагогічний супровід, запровадити ефективні інноваційні технології, що відповідають кращим європейським стандартам [2, с. 438].

З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти не лише інклюзивні освітні заклади повинні адаптувати навчальні програми та плани, методи та форми навчання, а й загально-навчальні заклади освіти мають забезпечити використання існуючих ресурсів, на основі партнерства з громадою, до індивідуальних потреб дітей з особливими освітніми потребами [1, с. 7-11].

Основними напрямками інклюзивної педагогічної освіти під час підготовки майбутніх вчителів початкової школи є:

- уява про основні види порушень психофізичного розвитку дитини;
- вивчення стан уваги, темпу роботи кожної дитини, режиму втомленості;
- ураховувати стан слуху, зору, особливості моторики та загального фізичного розвитку учня;
- ознайомлення з приладами, які використовують учні з певними порушеннями;
- навички визначення рівня підготовленості, створення середовища для дітей з різними потребами;
- формування умінь цілеспрямованого залучення до роботи з дітьми членів родини, встановлення з ними партнерських стосунків. Вивчати головні принципи і стратегії колективної командної роботи.

Ми погоджуємося з думкою М. Васильєвої, що зміст професійної підготовки педагога визначається потребами соціального розвитку суспільства, і зі зростанням вимог до представника педагогічної професії, характеру його діяльності в системі професійної підготовки відбувається постійний процес творчого пошуку шляхів і технологій перебудови її на основі сучасних педагогічних можливостей [3].

Підготовка майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивних класах повинна бути цілісною і скомплектованою, слід звертати увагу на формування в педагога професійних якостей: знання, вміння, навички, які дозволяють професійно правильно здійснювати роботу з дітьми які потребують особливої освіти.

Згідно з позицією Л. Гриневич, яка переконана, що “кожен учитель у рамках своєї підготовки як педагога повинен пройти курс роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, і пояснювати суспільству, що такі діти можуть принести: ті якості, яких не навчиш прочитанням великої кількості літератури – співчуттю, розумінню як допомогти іншій людині” [5].

Висновки. Підсумовуючи вище викладене, можна сміливо стверджувати, що в основі процесу формування готовності учителів початкової школи до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання закладена активна пізнавальна діяльність власне студента. При цьому сам процес професійної підготовки сприяє формуванню складного особистісного утворення, адже коли він будується на методах, прийомах та способах, що активізують діяльність студента, здійснюється його індивідуальний розвиток.

Зазначимо, що зміни сучасної освітньої політики в галузі освіти дітей з особливими потребами не в повній мірі відображені у підготовці майбутніх учителів початкової школи, проте саме вчителі початкової школи, поруч з асистентом вчителя, соціальним педагогом та психологом, мають забезпечити впровадження засад інклюзивної освіти на високому рівні.

Використана література:

1. Бобрицька В. І. Актуальні проблеми інклюзивної освіти. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2015. № 5-6. С. 7-11.
2. Бобрицька В. І. Пріоритети державної кадрової політики України з підготовки фахівців відповідно до потреб ланок національної системи освіти. *Освітня політика: філософія, теорія, практика* : монографія / за ред. В. П. Андрущенко ; авт. кол. : В. П. Андрущенко, Б. І. Андрусишин, В. І. Бобрицька, Р. М. Вернидуб та ін. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. С. 398-454.
3. Васильєва М. П. Теорія педагогічної деонтології. Х. : Нове слово, 2003. 216 с.
4. Стратегія державної кадрової політики на 2012–2020 роки. Указ Президента України від 1 лютого 2012 року № 45/2012. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Що гальмує інклюзію в Україні? *Освітній портал “Педагогічна преса”*. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://pedpresa.ua>

УДК 159.922.7 – 053.6 (048)

Тітов І. Г.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СВІТОГЛЯДУ УЧНІВ

Реформування системи шкільної освіти актуалізує необхідність дослідження низки психолого-педагогічних проблем, чільне місце серед яких посідає проблема розвитку світогляду школярів. Вирішення даної проблеми уможливується за умов впровадження в навчально-виховний процес особистісно зорієнтованих технологій, які мають ґрунтуватися на ретельному врахуванні тих зовнішніх та внутрішніх